

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Specvlativæ

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

VI. De Persona Spiritus sancti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38884

RESOLUTIO I. *Spiritus sanctus non solum à Patre, sed etiam à Filio procedit.*] EST DE FIDE contra Nestorianos, quos sequuti sunt communiter Græci, qui etsi fateantur Spiritum sanctum à Patre procedere, eumque esse verè, & propriè Deum, Patrique ac Filio consubstantialem, negant tamen pertinacissimè eum procedere à filio. *Probat*ur autem 1. *ex cap. 16. Ioan.* ubi Christus promittit se missurum Spiritum sanctum, nulla enim persona divina mittitur, nisi ab ea à qua procedit, ut fert communis sententia, de qua *infra cap. 8.*

Secundò idem definitum fuit in variis Conciliis generalibus Græcis, nempe in Ephesino, Constantinopolitano, aliisque sequentibus usque ad Nicænum secundum, in quo Symbolum Nicænum fuit approbatum, lectumque hoc modo, Qui ex Patre filioque procedit, addita nimirum hac particula (filioque,) etsi non satis constet inter authores, quo primum tempore illa particula Symbolo prædicto addita fuerit. Item in plerisque Latinis quibus Græci interfuerunt, & subscripserunt, nempe in Lateranensi sub Innocent. III. ubi statutum fuit Spiritum sanctum à Patre, & Filio procedere; Lugdunensi sub Gregorio X. ubi cantatum est Symbolum ter Græcè, & ter latinè, cum illa declaratione, ex Patre, Filioque procedit. Et in Florent. ubi idem quod in præcedentibus definitum fuit de processione Spiritus sancti à Patre, & filio.

Tertiò Prædictis Conciliis possent subijci plerique Patres Græci sed illud sufficiat ex Symbolo Athanasii, Spiritus sanctus à Patre, & filio non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens, quæ verba adeò sunt perspicua, ut Græci ea aliter eludere non potuerint, quam dicendo Athanasium fuisse ebrium quando ea scripsit, quod quam sobriè dictum sit, nemo est qui non videat.

Proba-

Probat 4. Ratione; nam Filius per generationem accipit eandem potentiam spirativam Patris, ergo & actu cum illo spirat. Sequela videtur perspicua, tum quia intelligi non potest, quomodo unica & simplicissima potentia exeat in actum, prout est in Patre, & non prout est in Filio, aut quod illius terminus ab utroque non procedat. Antecedens autem ostenditur, nam cum sit aliquis ordo inter operationes intellectus, & voluntatis, ita scilicet ut intellectus prius intelligat, & dicat Verbum, quam voluntas velit, & amorem producat: In eo priori Verbum accipit à Patre eandem essentiam, & eandem voluntatem fecundam quam habet Pater, quæ proinde in utroque est principium Spiritus sancti.

Accedit alia ratio. Nam si Spiritus sanctus à Filio non procederet, ab eo realiter non distingueretur, eò quod inter illos non esset oppositio relativa, à qua sola in divinis potest sumi realis distinctio: at Spiritus sanctus realiter distinguitur à Filio, ergo ab illo procedit.

Verum contra prædicta duo objici possunt, primò Symbolo Nicæno non debuisse addi particulam: Filioque, tum quia in Concilio Ephes. strictè prohibetur, ne quis alteram fidem proferat, aut scribat, aut exponat, præter eam quæ definita fuit in Concilio Nicæno. Tum quia Leo III. qui vixit circa annum octingentesimum, curavit poni Symbolum prædictum in tabula argentea, post altare Pauli Apostoli, sine illo additamento, Filioque, quod tamen antea factum fuerat in Concilio Nicæno 1. & in Toletano 8.

Respondeo Concilium Ephes. prohibuisse, ne quis doceret aliquid repugnans Symbolo Nicæno, non autem ne quid à posterioribus Conciliis generalibus, aut à summis Pontificibus ei adderetur, majoris explicationis gratia si res id postularet. Talis enim prohibitio fuisset nullius momenti cum par in parem non habeat imperium: neque verò Leo III. curavit Symbolum inscribi sine particula (Filioque)

H

quod

quòd putaret eam rejiciendam, sed potiùs in memoriam venerandæ antiquitatis, ut scilicet Symbolum illud conservaretur, eo modo quo à dicto Concilio traditum fuerat.

* *Secundò* objici potest Damascenum, aliosque Patres Græcos affirmare Spiritum sanctum esse ex Patre per Filium. *Respando* eos qui sic loquuntur, non velle negare processionem Spiritus sancti à Filio, sed tantum innuere Patrem esse veluti primarium principium Spiritus sancti, Filium autem veluti secundarium; seu Patrem habere à seipso vim spirandi Spiritum sanctum, Filium vero à Patre. Unde *S. Tho. 1. p. q. 36. art. 3.* Quia Filius, inquit, habet à Patre quòd ab eo procedat Spiritus sanctus, potest dici quòd Pater per Filium spirat Spiritum sanctum; vel quòd Spiritus sanctus procedat à Patre, per Filium, quòd idem est.

RESOLUTIO II. *Spiritus sanctus procedit à Patre, & Filio tanquam ab uno principio, & simul tanquam à duobus suppositis.*] PRIMA PARS est de fide, fuitque definita in generali Concilio Lugdun. sub Greg. X. & refertur in cap. unico de summa Trinitate, ubi damnantur, tum qui negant Spiritum sanctum aternaliter ex Patre & Filio procedere; tum qui asserunt Spiritum sanctum ex Patre & Filio tanquam ex duobus principiis, & non tanquam ex uno procedere.

*Probat*ur autem ratione, quia nomina substantiva non multiplicantur, nisi eorum forma multiplicetur. Unde quia una tantum est deitas in tribus personis, dicimus eas esse unum Deum: & ita de aliis. Ergo similiter cum in Patre, & Filio unica sit potentia spirativa, eademque actualis spiratio, hinc fit ut ambo non constituent duo Spiritus sancti principia, sed unicum dumtaxat.

Ubi nota 1. Quod etsi Pater & Filius non possint dici duo spiratores, propter rationem allatam, dicuntur tamen duo spirantes, ut notat *S. Thomas 1. p. q. 36*

9.36.art.4.ad 7. Quia ut adjectiva multiplicentur, sufficit multiplicatio suppositorum, etsi forma sit eadem. Unde quando aliqui Patres ajunt, Spiritum sanctum de Patre, & Filio authoribus procedere, nomen (authoribus) adjectivè accipiendum est pro, producentibus; seu spirantibus.

Nota 2. Non posse dici, quòd Pater quatenus generat, & spirat, sit duo principia; tum quia est unicum suppositum, tum quia forma est realiter una, nempe paternitas, & spiratio activa: cumque hæc eadem sit in Filio, sequitur Patrem generantem, & Filium spirantem non esse duo principia, sed unicum, licet distincta sint supposita: quia scilicet ad multiplicationem nominum substantivorum, requiritur multiplicatio formarum, & suppositorum.

* *Nota 3.* Quando dicimus, unum principium Spiritus sancti duo supponi, unum pro formali, nempe virtutem spirativam, aliud pro materiali, nempe suppositum habens talem virtutem, abstrahendo ab hoc, quòd suppositum illud sit unum, vel plura. Quo fit ut cum spiratum dicat unum suppositum, constitutum ex essentia, & spiratione passiva; spirator dicat, non unum suppositum, sed unum singulare constans ex essentia divina & virtute spirativa sibi identificante supposita Patris, & Filii.

Secunda pars ostenditur, quòd Spiritus sanctus quòd de facto existit, ex sua proprietate personali, & ratione intrinseca exigat, ut sit tertia persona Trinitatis ab aliis distincta; quòd non haberet, si non procederet ab utraque, non enim ab a realiter distingueretur, à qua non procederet, ut dictum est, unde non esset eadem persona quæ nunc est, cum repugnet eam personam quæ est Spiritus sanctus, & procedit tantum per voluntatem, distinguiturque realiter à Filio, esse eadem cum persona illa quæ procederet per intellectum, & voluntatem, quæque simul esset filius, & Spiritus sanctus, qualis ea esset quæ procederet à Patre, & non Filio.

Dices, si spiritus sanctus per se procedit à Patre, & Filio, ut à duobus suppositis, sequitur Patrem ut Patrem, & Filium, ut filium producere Spiritum sanctum
Respondeo id verum esse de Patre & filio specificativè, quatenus uterque verè concurrit per potentiam intrinsecam, ad productionem Spiritus sancti; non autem reduplicativè, quia vox reduplicativa significat rationem ultimò constitutivam principii spirativi, quæ non est paternitas, aut filiatio, sed spiratio communis.

* *Ex dictis potest colligi, etsi virtus spirativa, & spiratio actualis sint prius origine in Patre, quam in Filio; Patrem tamen non prius origine spirare, quam Filium, eò quòd principium spirativum adæquatè coalescit ex suppositis Patris, & Filii, ut ostensum est.*

RESOLUTIO III. *Nomina Spiritus sancti, & amoris specialiter tribuuntur tertiæ personæ Trinitatis.*
 PRIMA pars est sancti Thomæ 1. p. q. 37. art. 1. Ubi docet hoc nomen, Spiritus sanctus, accommodatum esse ad significandum divinam personam, quæ procedit per modum amoris. Nam nomen Spiritus in rebus corporeis impulsione quandam, & motionem significare videtur: est autem proprium amoris quòd moveat, aut impellat voluntatem amantis in amatum, sanctitas verò illis rebus attribuitur quæ in Deum ordinantur: quia igitur tertia persona Trinitatis procedit per modum amoris, quo Deus amatur, convenienter Spiritus sanctus nominatur, etsi alioqui Pater, & Filius sint spiritus, & uterque sanctus sit.

Secundam partem tradit idem S. Doctor q. 37. art. 1. Ubi docet nomen amoris secundum quòd personaliter dicitur, esse proprium nomen Spiritus sancti, sicut Verbum est proprium nomen Filii: quod probat, nam processio quæ est per voluntatem, in eo convenit cum processione quæ est per intellectum, quod sicut in ista tria considerare possumus, scilicet habi-

habitudinem intellectus ad rem intellectam, habitu-
dinem ejusdem intellectus ad id quod ab intellectu
procedit, & tandē id quod per operationē intellectus
procedit. Ita tria in illa cōsideranda sunt, nempe ha-
bitudo voluntatis ad rem amatam, habitudo ejusdem
voluntatis amanti ad rem quæ per ipsam procedit,
& res ipsa per talem actionem procedens. Est tamen
discrimen inter dictas processiones, quia cum ea quæ
est per intellectum, sit notior, adinventæ sunt nomi-
na ad significanda illa tria quæ memoravimus, Pri-
mum enim vocatur intellectio, secundum dictio,
tertium denique dicitur Verbum, In processio-
ne autem per voluntatem, suppetunt tantum no-
mina, quæ significant habitudinem amanti ad rem
amatam, nempe diligere, & amare; reliqua
autem duo, defectu vocabulorum manent inno-
minata ideoque necessarium fuit eadem verba usur-
pare ad ea significanda. Unde diligere, & amor in
divinis dupliciter sumuntur, primò ut dicunt habi-
tudinem amanti ad rem amatam, quomodo di-
cuntur essentialiter. Secundò ut significant habitu-
dinem amanti ad id quod ex amore procedit, & ip-
sum etiam quod procedit, qua ratione dicuntur per-
sonaliter, sicque amor est proprium nomen Spiritus
sancti.

RESOLUTIO IV. *Si diligere accipiatur notio-
naliter, dici potest Patrem, & Filium se diligere Spiritu
sancto.* PROBATUR, nam diligere hoc modo sum-
ptum duo respicit, nempe objectum quod amatur, &
terminum qui producitur; quemadmodum illumi-
natio respicit subjectum quod illuminatur, & termi-
num per eandem productum; sicut ergo dici potest
solem illustrare hæc inferiora, ea luce quam in iis
producit; ita non incongruè dici potest, Patrem &
Filium se diligere non tantum dilectione notionali,
quæ mutuò se amant, sed etiam ipso Spiritu sancto,
qui per talem dilectionem producit: ita ut sicut sol
formaliter dicitur illuminans ab ipsa illuminatione,

tanquam à forma talem denominationem conferente, & à luce in rebus illuminatis producta, tanquam à termino illuminationis: ita Pater & Filius formaliter dicuntur se diligere dilectione notionali, veluti forma inhærente, Spiritu autem sancto, tanquam termino talis dilectionis.

Nota 1. Eodem sensu dici posse, Patrem se intelligere Verbo, quo dicimus Patrem, & Filium se amare Spiritu sancto, quia etsi Verbum non sit medium quo Pater se, & alia intelligit, est tamen terminus intrinsecè terminans intellectionem qua omnia intelligit; hoc etiam habet peculiare, ut omnia objecta à Patre cognita exprimat tanquam repræsentatio subsistens.

Nota 2. Falsam esse propositionem illam, Pater est sapiens sapientia genita; quia participium sapiens, non denotat actionem aliquam, sed tantum sapientiam immanentem, & veluti habitualem, ut patet ex usu loquendi: quare prædictæ propositionis sensus est, Patrem esse sapientem formaliter, & intrinsecè, per sapientiam genitam, quæ est persona ab eo realiter distincta.

RESOLUTIO V. *Donum secundum quod personaliter sumitur, est proprium nomen Spiritus sancti.*] ITA S. Thom. 1. p. q. 38. art. 2. quod probat, quia secundum Philosop. Donum propriè est datio irredibilis, id est, quod nõ datur intentione retributionis, & sic importat gratuitam donationem: ratio autem gratuita donationis est amor, ideò enim gratis damus alicui aliquid, quia volumus ei bonum; unde amor habet rationem primi doni, per quod omnia dona gratuita dantur: quare cum Spiritus sanctus procedat ut amor, procedit in ratione primi doni. Et in responsione *ad 1. nota*, quòd sicut Filius, quia procedit per modum Verbi, dicitur propriè imago, licèt etiam Spiritus sanctus sit similis Patri: ita Spiritus sanctus quia à Patre procedit ut amor, dicitur propriè donum, licèt etiam Filius detur; hoc enim ipsum

psum quòd Filius datur, est ex Patris amore, juxta illud Joan. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret.

Ut hæc clariùs percipias, Nota 1. Donum esse rem alicujus, qui eam alteri liberaliter confert, aut conferre potest. 1. *Dico 1.* Rem alicujus, sive per subjectionem, quomodo creaturæ sunt Dei; sive per originem, quomodo Filius est Patris; sive per identitatem, quomodo quælibet persona est suiipsius. *Dico 2.* Qui eam alteri liberaliter confert, sicut enim ad rationem doni requiritur res quæ detur, & persona donans; ita & persona cui res donetur liberaliter, & non ex debito, vel ex necessitate, aut intuitu compensationis. *Dico 3.* Vel conferre potest, quia actualis donatio non est de essentia Doni, sed aptitudinalis duntaxat. Dicimus enim Regem habere multa dona, quæ conferat, etsi acta ea nondum donaverit.

Nota 2. Defectu conditionum prædictarum, naturam divinam non habere propriam rationem Doni, respectu personarum divinarum. Contrà verò cum Deus, & tota Trinitas seipsam liberaliter donet hominibus per cognitionem, & amorem, nihil impedire quominus esse Donum, sub eo respectu competat tribus personis, ut est donum dantis per identitatem: cumque Filius, & Spiritus sanctus à Patre procedant, & ab eo dari possint, hinc fit ut donum specialiter dicatur de Filio, & Spiritu sancto, ut est alterius dantis, non per identitatem, sed per originem: cum eo tamen discrimine quòd dari competat Spiritui sancto ratione suæ processions, Filio autem ex amore Patris, ut dictum est.

CAPUT VII.

De notionibus Divinis.

RESOLUTIO I. Ponenda sunt in Deo notiones aliquæ, nimirum quinque illæ vulgares, innaoscibilitas, paternitas, filiatio, spiratio activa, & passiva, nõ autẽ plures.] PRIMA PARS probatur contra Præpositivũ, &